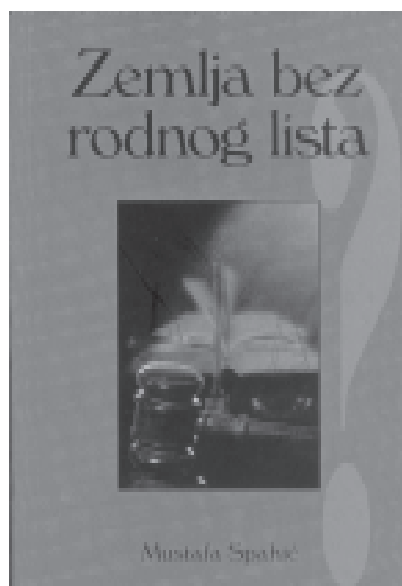

MU'ALLIMOV SVIJET KNJIGE

Hadžem HAJDAREVIĆ

ODVAŽNOST IZRICANJA

Mustafa Spahić: *Zemlja bez rodnog lista* (politički eseji, članci, komentari), "BEMUST", Sarajevo, 2001.

Mustafa Spahić, sociolog, publicist, profesor, polithistoričar, jedan je od najodvažnijih ovdašnjih spisatelja-analitičara društvenopsiholoških okolnosti i mijena u kojima živimo. Ovaj autor skoro iz broja u broj sarajevskoga sedmičnika *Ljiljan* i u nekim drugim domaćim periodičnim publikacijama (*Preporod*, *Hikmet*, itd.), opisuje/analizira/prosuduje aktualne bosanskohercegovačke političke drame i

međusobne njihove uvjetovanosti. Nimalo se ne libi da pojave i aktere opridjevi pravim imenom i skrene pažnju na njihove rizične, ili ohrabrujuće, uzroke i posljedice. Oni koji su čitali knjige Mustafe Spahića *Da mi smo muslimani* (tom I. i II.), *Od Politeje do Anarhije*, itd., uvidjet će kako Spahić nije "mislilac od prilike do prilike", kako njegove besjede i refleksije o tekućim društvenopolitičkim zbivanjima ne pate od publicističko-kolumnaške prolaznosti, nego posjeduju dovoljnu trajnost i kao neposredno svjedočanstvo o određenim zbivanjima i kao ona misaonost u kojoj samoodgovorniji i prilježniji čitaoci mogu pronaći i univerzalne pouke/poruke o Svijetu i Životu.

Posljednja Spahićeva knjiga, *Zemlja bez rodnog lista*, također je zbirka već objavljenih tekstova u bosanskohercegovačkom političkom magazinu *Ljiljan* tokom 1999., 2000. i 2001. godine. Autor je tekstove u knjizi podijelio

u šest cjelina: "Politički mozaik u svijetu"; "Granica sa mitom o tisućgodišnjoj hrvatskoj kulturi"; "Granica sa milenijskim mitom o srpskom junaštvu"; "Sila argumentata a ne argumenti sile"; "Religija i kultura" i "Bosna i Hercegovina". Naslovi tematskih cjelina određuju šta prvenstveno zaokuplja autorovu spisateljskokomentatorsku pažnju... Kroz Spahićeve tekstove prolaze cijele galerije likova/protagonista savremenih političara iz Bosne, Balkana i svijeta. Koliko god ne krije svoj politički stav i "opredijeljenost", on nastoji da bude jasan i *pravičan* u onolikoj mjeri koliko god je to u jednom ličnom/subjektivnom viđenju postojeće društvenopolitičke stvarnosti ikoliko moguće. Bosna i Hercegovina u svojoj hiljadugodišnjoj povijesti i u svojoj aktualnoj dejtonskoj uvjetovanosti, skučenosti, obezvrijeđenosti djeluje poput tijela položenog na operacioni stol, kako stoji u pjesmi jednoga ovdašnjeg pjesnika. Nigdje se nije toliko namnožilo paradoksa, nepravdi, političkih bolesti, eksperimentalnih kaprica, bjelosvjetskih bezobrazluka, donirane ili sponzorirane pameti, straha da na bude gore nego što jest, medijske halabučnosti, ali i nigd-

je toliko vapijuće potrebe za slobodom i za štovanjem čovjekova ljudskog i kreativnog dostojanstva. U običnom je čovjeku čak skoštalo mišljenje da Bosna ne bi nikada bila to što oduvijek jest da nije tih njezinih nesretnih paradoksa, nepravdi i bosanske preživljavajuće žilavosti. Spahić svojim otvorenim i nimalo okolišnim stavovima nastoji skrenuti pažnju na mnoge političke, društveno organizacijske, stranačke/partijske, dnevno-politi-

čanske i mnoge druge zablude. Osobito u kontekstu, kako to autor želi posebno istaći, jedne nesretne reanimacije komunističko-podaničke svijesti i ideološke isključivosti u kojoj su međunarodni “dušebrižnici” i “razoritelji” pronašli najbolje svoje saveznike.

O *Zemlji bez rodnog lista* vjerovatno neće biti dovoljno osvrtu koji ona zaslužuje. Spahić je polemičar “teške kategorije” i malo se ko usuđuje upustiti u borbu

riječima i argumentima s njim. Ali, vrijednost *Zemlje bez rodnog lista* bit će posebno velika tek za neke buduće proučavaoce tekuće bosanske povijesti. Naše je samo da ovim tekstom skrenemo pažnju na njezino pojavljivanje i da čestitamo štamparsko-izdavačkoj kući BEMUST na ukusnom i brižno uređenom izdanju. Uvijek je važno da i likovna oprema knjige prati razinu sadržaja.

m

SLOBODNA, NEOPTEREĆENA MISAO

Annemarie Schimmel: *Odgonetanje Božijih znakova* - fenomenološki pristup islamu, “El-Kalem”, Sarajevo, 2001. Biblioteka “Hikmet”. Sa engleskoga preveo: Fikret Pašanović

Annemarie Schimmel “priпада onom dobroćudnom dijelu orijentalizma, orijentalizmu koji nije teorija gospodarenja, podvrgavanja i podjarmljivanja islamskog Istoka od strane Zapada”, pa se “može kazati da Annemarie Schimmel, zapravo, i nije orijentalista u klasičnom smislu riječi”, napisao je prof. dr. Enes Karić u pogovoru bosanskom izdanju njezinih *Odgonetanja Božijih znakova* i time “otvorio vrata” i za bosansko čitanje i ovoga djela i ukupnog velikog znanstvenog opusa ove istaknute njemačke autorice, skrećući pažnju na višestruku orijentalističku pošast koja je s križarskim ideološkim rekvizitarjem tutnjala kroz različite slojeve islamske misli i civilizacije, o čemu je, prisjetimo se, u svome *Orijen-*

talizmu precizno i jetko pisao Edward Said.

Svoje zanimanje za islamsku misao, islamsku kulturu i za muslimanske narode znanstvenica Schimmel iskazala je od najranijega svoga životnog doba. Osjetila je da bi islam valjalo čitati i interpretirati iz njega samog a ne iz nametnutih političko-ideoloških dogmi kojima je bila opterećena zapadnoevropska orijentalistička misao. Annemarie Schimmel islam nastoji razumjeti, kako kaže profesor Karić, kao univerzalnu čovjekovu vjeru u svoga Stvoritelja, kao vječnu filozofiju, živu i raskošnu kulturu, autoritativnu tradiciju, ozbiljnu pravnu misao, prestižnu umjetnost, vrhunsko pjesništvo, a do toga je došla zahvaljujući najprije svojim velikim

učiteljima islamskoga učenja: Dželaluddinu Rumiju, Muhammedu Ikbalu, Ibnu-l-Faridu i drugima. Njezini prijevodi *Mesnevi* među najljepšim su prijevodima Rumijevih stihova na nekom od evropskih jezika.

Knjiga *Odgonetanje Božijih znakova*, koju je brižno i znalčki u bosanski jezik unio njezin prevodilac Fikret Pašanović, otkriva upravo to Schimmelino nepomućeno razumijevanje islamske misli i civilizacije. *A opravdavajući*